

Rolnummer : 232

Arrest nr. 2/92
van 15 januari 1992

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van artikel 45 van de wet van 19 januari 1990 tot verlaging van de leeftijd van burgerlijke meerderjarigheid tot achttien jaar, ingesteld door de Vlaamse Executieve.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters J. DELVA en I. PETRY,
en de rechters, J. WATHELET, F. DEBAEDTS, L. DE GREVE,
L. FRANCOIS en P. MARTENS,
bijgestaan door de griffier L. POTOMS,
onder het voorzitterschap van voorzitter J. DELVA,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

*

*

I. ONDERWERP

Bij verzoekschrift van 23 juli 1990, aan het Hof verzonden bij ter post aangetekende brief van 24 juli 1990, heeft de Vlaamse Executieve beroep tot vernietiging ingesteld van artikel 45 van de wet van 19 januari 1990 tot verlaging van de leeftijd van burgerlijke meerderjarigheid tot achttien jaar.

II. RECHTSPLEGING

Bij beschikking van 25 juli 1990, heeft de voorzitter in functie conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof de leden van de zetel aangewezen.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om de artikelen 71 en 72 van de bovenvermelde bijzondere wet toe te passen.

Met toepassing van artikel 76 van de organieke wet is van het beroep kennisgeving gedaan bij ter post aangetekende brieven van 13 augustus 1990.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is in het Belgisch Staatsblad van 22 augustus 1990 bekendgemaakt.

Bij verzoekschrift van 28 september 1990 heeft de Eerste Minister een verlenging gevraagd van de termijn bepaald in artikel 85, eerste lid, van de organieke wet.

Bij beschikking van 2 oktober 1990 heeft de voorzitter die termijn verlengd tot 5 oktober 1990.

Van die beschikking is kennis gegeven aan de Ministerraad bij ter post aangetekende brief van 2 oktober 1990.

De Franse Gemeenschapsexecutieve en de Ministerraad hebben respectievelijk op 28 september en 5 oktober 1990 een memorie ingediend.

Conform artikel 89 van de organieke wet is van die memories kennisgeving gedaan bij ter post aangetekende brieven van 30 oktober 1990.

De Franse Gemeenschapsexecutieve heeft een memorie van antwoord ingediend op 27 november 1990 en de Vlaamse Executieve en de Ministerraad hebben ieder een memorie van antwoord ingediend op 30 november 1990.

Bij beschikking van 16 januari 1991 heeft de voorzitter in functie rechter P. MARTENS aangewezen als lid van de zetel, gelet op de toelating tot het emeritaat van voorzitter J. SAROT en de verkiezing tot voorzitter van mevrouw I. PETRY.

Bij beschikkingen van 22 januari en 2 juli 1991 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 24 juli 1991 en 24 januari 1992.

Bij beschikking van 15 oktober 1991 heeft het Hof beslist dat de zaak in gereedheid is en de dag van de terechtzitting bepaald op 7 november 1991.

Van die beschikking is aan de partijen en hun advocaten kennis gegeven bij ter post aangetekende brieven van 15 oktober 1991.

Ter terechtzitting van 7 november 1991 :

- zijn verschenen :
Mr. P. VAN ORSHOVEN, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Vlaamse Executieve, Jozef II-straat 30, 1040 Brussel;
Mevrouw M. NUYTS, adjunct-adviseur bij het Ministerie van Justitie, voor de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel;
Mr. P. LEGROS, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Franse Gemeenschapsexecutieve, Kunstlaan 19 a-d, 1040 Brussel;
- hebben de rechters-verslaggevers L. DE GREVE en P. MARTENS verslag uitgebracht;
- zijn voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. ONDERWERP VAN DE BESTREDEN BEPALING

Artikel 45 van de wet van 19 januari 1990 voegt een nieuw artikel 37bis in in de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming dat als volgt luidt:

"§ 1. De minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd, kan evenwel bij verzoekschrift, binnen een termijn van zes maanden tot uiterlijk een maand voor zijn

meerderjarigheid, voor een duur die hij bepaalt, de verlenging vorderen van de maatregelen die overeenkomstig artikel 37, tweede lid, 2°, 3° of 4°, te zijnen aanzien zijn genomen.

De jeugdrechtbank kan die verlenging toestaan voor een duur die zij bepaalt en die twee jaar noch de gevraagde duur mag overschrijden. Het vonnis is uitvoerbaar bij voorraad en moet worden gewezen alvorens de betrokkene meerderjarig wordt.

§ 2. Indien de minderjarige zeventien jaar oud is en een als misdaad of wanbedrijf omschreven feit heeft gepleegd, kan de jeugdrechtbank, wanneer zij een van de in artikel 37, tweede lid, 2°, 3° of 4°, bepaalde maatregelen neemt, beslissen dat de zaak haar opnieuw moet worden voorgelegd binnen een termijn van drie maanden voor de meerderjarigheid, met het oog op de handhaving of de toepassing van één van die maatregelen voor een termijn die zich niet verder mag uitstrekken dan de dag waarop de betrokkene de leeftijd van twintig jaar bereikt.

§ 3. De jeugdrechtbank kan te allen tijde de hierboven bedoelde maatregelen intrekken, hetzij ambtshalve, hetzij op vordering van het openbaar ministerie, hetzij op uitdrukkelijk verzoek van de betrokkene.

De betrokkene moet vooraf door de jeugdrechtbank zijn opgeroepen.

§ 4. Van die maatregelen tot verlenging wordt geen melding gemaakt in het strafregister."

IV. IN RECHTETen aanzien van het eerste middel

- 1.A.1. De Vlaamse Executieve voert een eerste middel aan, ontleend aan de schending van artikel 59bis, § 2bis, van de Grondwet en van artikel 5, § 1, II, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

Eén van de persoonsgebonden aangelegenheden, waarvoor de Gemeenschappen krachtens artikel 59bis, § 2bis, van de Grondwet bevoegd zijn, is, naar luid van artikel 5, § 1, II, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, "de jeugdbescherming, met inbegrip van de sociale bescherming en de gerechtelijke bescherming, maar met uitzondering van : (...) c) de organisatie van de jeugdgerichten, hun territoriale bevoegdheid en de rechtspleging voor die gerechten; d) de opgave van de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd (...)".

Volgens de Vlaamse Executieve kan het volledige jeugdbeschermingsbeleid, met inbegrip van de sociale bescherming - inzonderheid de vrijwillige hulpverlening - en de gerechtelijke bescherming - die de materiële bevoegdheid van de jeugdrechtbanken omvat - behoudens de uitdrukkelijk door de bijzondere wetgever aan de nationale overheid voorbehouden bevoegdheden, uitsluitend door de Gemeenschappen worden geregeld. De uitzonderingen op die bevoegdheid moeten strikt worden geïnterpreteerd.

Naar luid van artikel 5, § 1, II, 6°, d), van de

bijzondere wet van 8 augustus 1980 kan de nationale wetgever ongetwijfeld "maatregelen (opgeven) die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd", doch wat met de bestreden bepaling ingevoegde artikel 37bis, § 1, van de jeugdbeschermingswet wordt "opgegeven", en waaromtrent de paragrafen 3 en 4 van hetzelfde artikel nadere regelen bevatten, kan volgens de Vlaamse Executieve bezwaarlijk als een "maatregel" in die zin worden beschouwd, aangezien tot verlenging van de maatregelen bedoeld in artikel 37, tweede lid, 2°, 3° of 4° van dezelfde wet, dit zijn het "onder toezicht stellen", het "uitbesteden" of het "toevertrouwen aan de groep Rijksgestichten" van een minderjarige, slechts kan worden overgegaan "op verzoek" van de betrokkene. Bovendien kan die verlenging de "gevraagde" duur niet overschrijden.

Met andere woorden, aldus de Vlaamse Executieve, met het nieuwe artikel 37bis van de jeugdbeschermingswet wordt niet voorzien in (gerechtelijke) sancties voor delinquent gedrag van minderjarigen, waartoe de nationale "voorbehouden" bevoegdheid is beperkt, doch wordt gelegifereerd op het stuk van de vrijwillige hulpverlening, wat een gemeenschapsbevoegdheid is.

Alleszins zijn het gemeenschapsinstellingen of -diensten die worden belast met de concrete toepassing van de op grond van het nieuwe artikel 37bis van de jeugdbeschermingswet te nemen of reeds genomen beslissingen, die meteen rechtstreeks of onrechtstreeks financieel ten laste van de Gemeenschappen worden gelegd, waarmee de onbevoegdheid van de nationale wetgever bijkomend in het licht

wordt gesteld.

Vervolgens voldoet de bestreden bepaling volgens de Vlaamse Executieve evenmin aan de tweede voorwaarde waaraan artikel 5, § 1, II, 6°, d), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 de voorbehouden bevoegdheid van de nationale overheid onderwerpt, met name dat het moet gaan om maatregelen ten aanzien van minderjarigen.

Weliswaar moeten de in alle paragrafen van het nieuwe artikel 37bis van de jeugdbeschermingswet bedoelde beslissingen van de jeugdrechtbank tot verlenging of handhaving van de op grond van artikel 37, tweede lid, 2°, 3° of 4° van dezelfde wet genomen maatregelen worden genomen vooraleer de betrokkene meerderjarig wordt, doch zij gelden per hypothese ten aanzien van meerderjarigen, aangezien het telkens gaat om de verlenging of handhaving - eventueel de intrekking - van maatregelen die uitwerking hebben na de meerderjarigheid van de betrokkene.

- 1.A.2. In haar memorie herinnert de Franse Gemeenschaps-executieve eerst aan de algemene beginselen voor de uitlegging van de grondwets- en wetsbepalingen betreffende de bevoegdheidsverdeling, zoals die uit de rechtspraak van het Hof - onder meer uit het arrest nr. 25 van 26 juni 1986 - zouden blijken. Meer bepaald op het vlak van de jeugdbescherming, verwijst de Executieve naar 's Hofs arresten nrs. 66 en 67, van respectievelijk 30 juni 1988 en 9 november 1988. Daaruit leidt de Franse Gemeenschapsexecutieve af dat het geheel van de jeugdbescherming, met inbegrip van de sociale bescherming - onder meer de vrijwillige hulpverlening - en de gerechtelijke bescherming

tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen behoort, zulks onder voorbehoud van de in artikel 5, § 1, II, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 vermelde uitzonderingen, die restrictief moeten worden geïnterpreteerd.

De Franse Gemeenschapsexecutieve past vervolgens deze beginselen toe op de bestreden bepaling en besluit dat de nationale wetgever niet bevoegd was die bepaling aan te nemen. Immers, artikel 37bis, (nieuw), betreft de vrijwillige hulpverlening, wat een aangelegenheid is die tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen behoort. Bovendien hebben de door de bestreden bepaling ingestelde maatregelen tot gevolg dat ze, hoewel ze vóór de meerderjarigheid van de betrokkene zijn genomen, toch het lot van meerderjarigen regelen, terwijl de nationale overheid ten deze enkel bevoegd is ten aanzien van minderjarigen.

- 1.A.3. De Ministerraad betoogt dat een onderscheid dient te worden gemaakt tussen § 1 en § 2 van artikel 37bis, (nieuw).

Paragraaf 1 beoogt de verlenging van de maatregelen, op vordering van de minderjarige. De Ministerraad schrijft in dat verband : "Voor zover men zich bevindt in de sfeer van de vrijwillige hulpverlening, de verlenging geschiedt op vraag van de betrokkene en na de beëindiging van de maatregelen opgelegd door de jeugdrechtbank, kan de Ministerraad terzake de stelling van de Vlaamse Gemeenschap bijtreden".

Paragraaf 2 daarentegen is volgens de Ministerraad niet door bevoegdheidsoverschrijding aangetast. Deze paragraaf beoogt tegemoet te komen aan de

zorg, zoals in het regeerakkoord is bepaald, dat de doorvoering van de verlaging van de burgerlijke meerderjarigheid de mogelijkheid tot ondersteuning van maatschappelijk kwetsbare jongeren ook na de leeftijd van 18 jaar niet in het gedrang brengt. De bevoegdheid van de nationale wetgever inzake de opgave van maatregelen, bedoeld in artikel 5, § 1, II, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 is niet beperkt : hij beschikt over een soeverein appreciatierecht, zowel wat de aard als de duur van de maatregelen betreft, voor zover deze maatregelen personen beogen die tijdens hun minderjarigheid een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd.

Indien men zou aanvaarden dat de jeugdrechtbank niet bevoegd is om ten aanzien van die minderjarigen maatregelen te bevelen die voortduren na de leeftijd van 18 jaar, zou dit aanleiding geven, aldus de Ministerraad, tot een systematische verwijzing van delinquente minderjarigen vanaf de leeftijd van 16 jaar naar de rechtbanken van gemeen recht en tot een feitelijke verlaging van de leeftijd van strafrechtelijke meerderjarigheid, wat duidelijk niet de bedoeling was van de wetgever.

Wat de paragrafen 3 en 4 van artikel 37bis betreft, betoogt de Ministerraad dat die bepalingen tot de bevoegdheid van de nationale wetgever behoren, in zoverre ze nadere regels bevatten omtrent § 2 van dat artikel.

- 1.A.4. In haar memorie van antwoord betoogt de Franse Gemeenschapsexecutieve dat de bevoegdheidsoverschrijding, waarmee artikel 37bis, § 2, is aangetast, voldoende wordt aangetoond door de omstandigheid dat de nationale wetgever in die

bepaling geen onderscheid heeft gemaakt tussen de "maatregelen" die onder de strafrechtelijke jeugdbescherming vallen en de maatregelen die, hoewel dwingend, hoofdzakelijk bedoeld zijn als hulp en bijstand. Voorts doet de Franse Gemeenschapsexecutieve opmerken dat, in tegenstelling tot wat de Ministerraad beweert, de vernietiging van de bestreden bepaling in geen geval tot gevolg zal hebben dat de leeftijd van de strafrechtelijke meerderjarigheid in feite tot 16 jaar wordt verlaagd. Het enige gevolg zou er immers in bestaan dat de jeugdrechtbanken het recht wordt ontnomen om, krachtens een nationale wet, een nieuwe beslissing te nemen die uitsluitend tot doel zou hebben het lot van een jeugdige delinquent - tegen wie vroeger reeds maatregelen zijn genomen - na zijn meerderjarigheid te regelen. De Executieve voegt eraan toe dat niets de gemeenschapswetgevers belet, krachtens hun algemene bevoegdheid inzake de gerechtelijke jeugdbescherming, regels uit te vaardigen die analoog zijn met de regels vervat in het nieuwe artikel 37bis, § 2, van de wet van 8 april 1965, voor zover die maatregelen, hoewel eventueel dwingend, hoofdzakelijk een bedoeling van hulp en bijstand hebben.

Ten aanzien van artikel 37bis, § 3 en § 4, betoogt de Franse Gemeenschapsexecutieve dat, nu de nationale wetgever niet bevoegd is om de maatregelen uit te vaardigen die vervat zijn in artikel 37bis, § 2, hij evenmin bevoegd is de toepassingsmodaliteiten van die maatregelen vast te stellen. De nationale wetgever was dus niet bevoegd om de regels, vervat in artikel 37bis, § 3 en § 4, aan te nemen.

1.A.5. In zijn memorie van antwoord bevestigt de Ministerraad dat een substantieel onderscheid moet worden gemaakt tussen de paragrafen 1 en 2 van artikel 37bis : paragraaf 1 behoort tot het domein van de vrijwillige hulpverlening, waarvoor de Gemeenschappen bevoegd zijn ; paragraaf 2 daarentegen voert een bijkomende modaliteit voor een bestaande maatregel in en behoort bijgevolg, overeenkomstig artikel 5, § 1, II, 6°, d), tot de bevoegdheid van de nationale wetgever.

1.A.6. In haar memorie van antwoord stelt de Vlaamse Executieve dat het verweer van de Ministerraad niet terzake dienend is in de mate dat het de opportuniteitsvraag aan de orde stelt of jeugdbeschermingsmaatregelen kunnen of moeten worden genomen of verlengd na de meerderjarigheid van de betrokkene. Enkel de bevoegdheidsvraag daaromtrent is aan de orde, dit is de vraag welke wetgever jeugdbeschermingsmaatregelen kan opgeven ten aanzien van meerderjarige jongeren. Uit de formulering van de voorbehouden bevoegdheid van de nationale wetgever als bepaald door artikel 5, § 1, II, 6°, d), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, dat strikt moet worden uitgelegd, blijkt dat dit niet de nationale wetgever is, maar de onderscheiden gemeenschapswetgevers.

1.B.1. Luidens artikel 59bis, § 2bis, van de Grondwet regelen de Gemeenschapsraden, ieder wat hem betreft, bij decreet de persoonsgebonden aangelegenheden, die door een met een bijzondere meerderheid aangenomen wet zijn vastgesteld.

Artikel 5, § 1, II, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij de wet van 8 augustus 1988, vermeldt

onder de persoonsgebonden aangelegenheden :

"6° De jeugdbescherming, met inbegrip van de sociale bescherming en de gerechtelijke bescherming, maar met uitzondering van : (...) c) de organisatie van de jeugdgerichten, hun territoriale bevoegdheid en de rechtspleging voor die gerechten; d) de opgave van de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd;".

- 1.B.2. De nationale overheid is bijgevolg op het domein van de gerechtelijke jeugdbescherming onder meer bevoegd gebleven voor de "opgave" van de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarige personen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd.

Krachtens artikel 5, § 1, II, 6°, d), van voormelde bijzondere wet, is de nationale overheid dus bevoegd gebleven voor de inhoudelijke omschrijving van die maatregelen. De bepaling van de duur van die maatregelen is een element van die inhoudelijke omschrijving. De Gemeenschappen daarentegen zijn bevoegd voor de infrastructuur waarin die maatregelen worden ten uitvoer gelegd.

Door de jeugdrechtbanken de mogelijkheid te bieden om de bovenbedoelde gerechtelijke maatregelen te laten doorlopen na de meerderjarigheid, heeft de nationale wetgever een regeling getroffen met betrekking tot de duur van die maatregelen en is hij binnen zijn bevoegdheid gebleven, zelfs al is de beslissing op verzoek van de minderjarige genomen. Ook in dat geval gaat het om de verlenging van een gerechtelijke maatregel waarover door de jeugdrechtbank is beslist, ten aanzien van een minderjarige die een als misdrijf omschreven feit

heeft gepleegd, zodat het terrein van de sociale jeugdbescherming, die in haar geheel tot de bevoegdheden van de Gemeenschappen behoort, geenszins wordt betreden.

1.B.3. De omstandigheid dat jeugdbeschermingsmaatregelen krachtens de bestreden bepalingen na het bereiken van de meerderjarigheid kunnen behouden blijven, en dus van toepassing zijn op meerderjarigen, is niet terzake dienend : eensdeels wordt de maatregel opgelegd op basis van een feit dat tijdens de minderjarigheid is gepleegd - omstandigheid die de bevoegdheid van de jeugdrechtbank en het opleggen van een jeugdbeschermingsmaatregel wettigt -, anderdeels wordt de aard van die maatregel niet gewijzigd door het bereiken van de meerderjarigheid en beogen de bestreden bepalingen de continuïteit van de hulp- en bijstandsverlening door de gerechtelijke jeugdbescherming te bewerkstelligen.

1.B.4. Daarbij komt dat, in zoverre de eerste paragraaf van artikel 37bis bepaalt dat het verzoek wordt ingediend bij verzoekschrift binnen zes maanden die aan de meerderjarigheid van de betrokkene voorafgaan en stelt dat het vonnis uitvoerbaar is bij voorraad hij de procedure voor de jeugdrechtbank regelt. Bedoelde paragraaf heeft betrekking op een aangelegenheid die, krachtens artikel 5, § 1, II, 6°, c), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, tot de bevoegdheid van de nationale wetgever is blijven behoren.

1.B.5. Uit wat voorafgaat volgt dat de nationale wetgever bevoegd was om de bestreden bepalingen van paragrafen 1 en 2 van artikel 37bis aan te nemen. Aangezien de paragrafen 3 en 4 onlosmakelijk

verbonden zijn met de paragrafen 1 en 2, was de nationale wetgever tevens bevoegd om de bepalingen van paragrafen 3 en 4 aan te nemen.

Het eerste middel is niet gegrond.

Ten aanzien van het tweede middel

- 2.A.1. De Vlaamse Executieve voert, in ondergeschikte orde, een tweede middel aan, ontleend aan de schending van artikel 6, § 3bis, 4°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, naar luid waarvan overleg wordt gepleegd tussen de betrokken Executieven en de betrokken nationale overheid over "de opgave (...) van de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd".

Met toepassing van artikel 124bis van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof moet dit vormvoorschrift worden beschouwd als één van de "regels die door of krachtens de Grondwet zijn vastgesteld voor het bepalen van de onderscheiden bevoegdheid van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten" in de zin van artikel 1 van de organieke wet van 6 januari 1989, zodat een schending ervan tot staving van een beroep tot vernietiging kan worden ingeroepen.

In ondergeschikte orde, voor zover het Hof van oordeel zou zijn dat het bestreden artikel 37bis wel degelijk maatregelen bevat "die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd" zodat zij door de nationale wetgever konden worden "opgegeven", moet worden vastgesteld dat

daaromtrent het door artikel 6, § 3bis, 4°, van de bijzondere wet voorgeschreven overleg met de betrokken Executieven nooit heeft plaatsgevonden, en alleszins niet met de Vlaamse Executieve.

Weliswaar heeft de Minister van Justitie bij de parlementaire voorbereiding van de wet van 19 januari 1990 verklaard dat tussen de Regering en de Gemeenschappen overleg werd gepleegd over de voorgestelde wijzigingen aan de jeugdbeschermingswet, doch van dit overleg, laat staan van enig initiatief daartoe, is de Vlaamse Executieve, naar haar zeggen, niets bekend.

De Vlaamse Executieve is zelfs niet eens om advies verzocht, ook al zou daarmee aan het overlegvereiste niet zijn voldaan.

Pas na de aanneming, bekrachtiging en afkondiging van de wet van 19 januari 1990 werd contact opgenomen met de Vlaamse Executieve met het oog op "het noodzakelijke overleg" omtrent een wijziging van de wet van 19 januari 1990, doch dit overleg a posteriori kan ten hoogste worden beschouwd als overleg over de "opvolging", en alleszins niet over de "opgave (...) van de maatregelen (...)" in de zin van artikel 6, § 3bis, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

2.A.2. In haar memorie betoogt de Franse Gemeenschapsexecutieve dat, mocht het Hof oordelen dat de nationale wetgever bevoegd was om de bestreden bepaling aan te nemen, zij toch dient te worden vernietigd, aangezien de nationale overheid artikel 6, § 3bis, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 heeft geschonden door geen overleg te plegen alvorens de maatregelen vast te stellen

die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd. De Franse Gemeenschapsexecutieve verwijst in dat verband eveneens naar artikel 124bis van de bijzondere wet van 6 januari 1989.

2.A.3. De Ministerraad is van oordeel dat artikel 6, § 3bis, 4°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, ingevoegd bij artikel 4, § 15, van de wet van 8 augustus 1988, ten deze niet van toepassing is, aangezien het overleg, voorgeschreven door die bepaling, slechts is vereist indien de nationale wetgever voorziet in nieuwe maatregelen die door de jeugdrechtbank kunnen worden bevolen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd. Artikel 6, § 3bis, 4°, van voormelde bijzondere wet beoogt bijgevolg niet de eventuele handhaving van maatregelen welke reeds vóór de inwerkingtreding van die bepaling van kracht waren. Indien het Hof evenwel mocht oordelen dat terzake toch overleg was vereist, verwijst de Ministerraad naar de brief van 23 mei 1989 van de Minister van Justitie waarbij het advies werd gevraagd van de Gemeenschapsminister van de Vlaamse Gemeenschap, bevoegd voor jeugdbijstand. De Ministerraad besluit dat hij zich, wat de interpretatie van artikel 124bis van de bijzondere wet van 6 januari 1989 betreft, gedraagt naar de wijsheid van het Hof.

2.A.4. De Franse Gemeenschapsexecutieve doet in haar memorie van antwoord opmerken dat het overleg, voorgeschreven in artikel 6, § 3bis, 4°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, niet alleen vereist is voor de "opgave" maar eveneens voor de "opvolging" van de in dat artikel bedoelde maatregelen. Aangezien het nieuwe artikel 37bis

van de wet van 8 april 1965 wel degelijk tot doel heeft de opvolging van die maatregelen te regelen - het stelt immers de voorwaarden vast waarin de maatregelen, al naar het geval, kunnen worden hernieuwd of ingetrokken - diende de nationale overheid het voorgeschreven overleg te organiseren. Het verzoek om advies aan de bevoegde Vlaamse Gemeenschapsminister, waarop de Ministerraad zich beroept, kan volgens de Franse Gemeenschapsexecutieve in geen geval worden beschouwd als een overleg in de zin van voormeld artikel en zulks temeer daar dat verzoek werd gedaan na de bekendmaking van de bestreden norm in het Staatsblad. Overigens blijkt uit het dossier niet dat een gelijkaardig verzoek om advies zou gericht zijn aan de bevoegde minister van de Franse Gemeenschap en van de Duitstalige Gemeenschap.

2.A.5. In zijn memorie van antwoord doet de Ministerraad opmerken dat "blijkens de briefwisseling van 4 juni 1989, 13 maart 1989 en 3 juli 1989, (...) er terzake contacten (zijn) geweest tussen de Minister van Justitie en de heer V. FEAUX, Gemeenschapsminister-voorzitter van de Executieve van de Franse Gemeenschap, bevoegd inzake jeugdbijstand".

2.B.1. Artikel 6, § 3bis, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, dat is ingevoegd bij de wet van 8 augustus 1988, bepaalt :

"Er wordt overleg gepleegd tussen de betrokken Executieven en de betrokken nationale overheid over : (...)

4° de opgave en de opvolging van de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit

hebben gepleegd."

Artikel 124bis van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, dat is ingevoegd bij de bijzondere wet van 16 januari 1989, bepaalt, van zijn kant :

"Voor de toepassing van de artikelen 1 en 26, § 1, worden als regels bedoeld in 1° van deze twee bepalingen, beschouwd het overleg, de betrokkenheid, het geven van inlichtingen, de adviezen, de eensluidende adviezen, de akkoorden, de gemeenschappelijke akkoorden en de voorstellen waarvan sprake is in de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, de samenwerkingsakkoorden bedoeld in artikel 92bis van voornoemde wet uitgezonderd, alsook in de bijzondere wet betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten of in elke andere wet genomen ter uitvoering van de artikelen 59bis, 59ter, 107quater, 108ter en 115 van de Grondwet."

De bepalingen die de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten verplichten tot de daarin opgesomde vormen van samenwerking bij het uitoefenen van hun bevoegdheden, moeten derhalve worden beschouwd als bevoegdheidsbepalende regels, waarvan de schending van die aard is dat zij de vernietiging door het Hof van de wet, het decreet of de ordonnantie tot gevolg heeft.

- 2.B.2. Aangezien bij de bespreking van het eerste middel is gebleken dat de bestreden bepalingen betrekking hebben op de "opgave van de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd" waarvoor de nationale overheid bevoegd is, kon die

overheid de aangevochten bepaling niet aannemen zonder dat het overleg met de Gemeenschapsexecutieven, als bedoeld in artikel 6, § 3bis, 4°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, had plaatsgevonden.

2.B.3. Het overleg heeft tot doel de overheid die de beslissingsmacht heeft, te verplichten rekening te houden met de opvatting van een andere overheid (Gedr. St., Senaat, 1979, nr. 621/2, 162; Gedr. St., Kamer, 1979-1980, nr. 627/10, 109; Gedr. St., Senaat, 1981-1982, nr. 246/1, 40), zonder dat evenwel de beslissende overheid haar vrijheid van handelen verliest (Gedr. St., Senaat, 1979, nr. 621/2, 162). Het overleg heeft enkel zin indien het plaatsvindt vóór het nemen van de beslissing.

2.B.4. Uit de gegevens waarover het Hof beschikt blijkt niet dat het door artikel 6, § 3bis, 4°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 voorgeschreven overleg met de Gemeenschapsexecutieven heeft plaatsgevonden.

Het tweede middel is gegrond.

2.B.5. Met toepassing van artikel 1, 1°, en artikel 124bis van de bijzondere wet van 6 januari 1989, dient de bestreden bepaling te worden vernietigd.

2.B.6. De bestreden bepalingen hebben tot doel de ongunstige gevolgen te voorkomen die de verlaging van de burgerlijke meerderjarigheid tot de leeftijd van 18 jaar zou kunnen hebben voor de minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd korte tijd voordat zij die leeftijd bereiken.

Indien de jeugdrechtbank de bestreden bepalingen niet kan toepassen loopt zij het risico dat zij de zaak uit handen moet geven en naar het openbaar ministerie verwijzen met het oog op vervolging voor een strafgerecht, wanneer een minderjarige de 18 jaar nabij is, niet, zoals het wetsbestel het wil, omdat geen andere maatregel adequaat zou zijn, maar omdat een dergelijke maatregel niet meer op nuttige wijze te zijnen behoeve zou kunnen worden genomen.

Om dergelijke gevolgen te voorkomen die zouden indruisen tegen de doelstelling van de jeugdbescherming, dienen, met toepassing van artikel 8, tweede lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof de gevolgen van de vernietigde bepalingen te worden gehandhaafd, zoals in het dictum hierna is gezegd.

OM DIE REDENEN,

HET HOF

1. Vernietigt artikel 45 van de wet van 19 januari 1990 tot verlaging van de leeftijd van burgerlijke meerderjarigheid tot 18 jaar, waarbij een artikel 37bis in de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming wordt ingevoegd.
2. Handhaaft definitief de gevolgen van de vernietigde bepalingen voor alle handelingen, gesteld vóór de bekendmaking van onderhavig arrest.
3. Handhaaft, uiterlijk tot 31 december 1992, de gevolgen van de vernietigde bepalingen, zoals hierna nader is bepaald :
 - de bepalingen van artikel 37bis, § 1, zullen van toepassing blijven op elk verzoekschrift dat vóór 31 december 1992 wordt ingediend;
 - de bepaling van artikel 37bis, § 2, zal de jeugdrechtbank tot 31 december 1992 toelaten de beslissing te nemen waarin het artikel voorziet en ze vervolgens uit te voeren zelfs na die datum;
 - de bepalingen van artikel 37bis, §§ 3 en 4, zullen van kracht blijven tot 31 december 1992.

Aldus uitgesproken in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 15 januari 1992.

De griffier,

De voorzitter,

L. POTOMS

J. DELVA